

რეგულირება ენერგეტიკაში

სემეკის შეფასების პირველადი შედეგები
და რეკომენდაციები

გიორგი მუხიგულიშვილი

მკვლევარი, WEG

კვლევის მიზანი

- ▶ საუკეთესო პრაქტიკის შესწავლა და მარეგულირებლების შეფასება აღმოსავლეთ პარტნიორობის ქვეყნებსა და რუმინეთში;
- ▶ ბარიერების გამოვლენა, რომლებიც ხელს უშლის მარეგულირებლის დამოუკიდებლობასა და ეფექტურ ფუნქციონირებას;
- ▶ რეკომენდაციები აღნიშნული ბარიერების მოსახსნელად და ევროკავშირის მოთხოვნების შესასრულებლად.

GOVERNANCE

Independence

Budget and subordination
Changes in management
Informal political pressures
Relation with the regulated sector

Accountability

Reporting and confirmation/verification of management
Accountability to consumers, industry, public
Financial and audit
Ethics and implementation of rules

Transparency

Publishing decisions
Effective consultation
Responses on FOIA requests

Predictability

Consistency and motivation of regulations
Adapting to environment

SUBSTANCE

Tariffs and prices

Economically efficient
Periodic reassessments

Monitoring markets, granting licenses

Capacity to penalize breaches of regulation
Transparent criteria to grant / withdraw licenses
Consumer protection, management of complaints

მარეგულირებლის დამოუკიდებლობა

3

- ▶ დამოუკიდებელია სახელმწიფო ორგანოებისგან
- ▶ ფინანსური დამოუკიდებლობა
  - ▶ რეგულირების გადასახადი, სახელმწიფო ბიუჯეტი, გრანტები
- ▶ უფლებამოსილება, ფორმალური და არაფორმალური დამოუკიდებლობა
  - ▶ სამინისტრო რეგულირების მნიშვნელოვანი ბერკეტებით არის აღჭურვილი (ბაზრის წესების დამტკიცება, დერეგულირება, ელ.ენერჯის და გაზის ბალანსის დამტკიცება, ქსელის 10 წლიანი გეგმის დამტკიცება)
  - ▶ ბაზრის და ქსელის განვითარების 10 წლიანი გეგმების მონიტორინგი
  - ▶ კანონი ელექტროენერჯისა და გაზის შესახებ, მუხლი 11
- ▶ კომისიის წევრების შერჩევა
  - ▶ კომისიის 5 წევრი, 6 წლის ვადით
  - ▶ კანონში ზოგადი მოთხოვნებია კომისიის წევრის კომპეტენციების შესახებ
  - ▶ ახალი ცვლილება - ვადის გასვლის შემდეგ კომისიის წევრს უფლებამოსილება უგრძელდება სანამ იგივე ან სხვა პირი არჩეული არ იქნება კომისიის წევრად, უფლებამოსილება შეიძლება გაგრძელდეს არაუმეტეს 3 თვისა.

მარეგულირებლის დამოუკიდებლობა

- ▶ პოლიტიკური ზეგავლენისაგან თავისუფალი
  - ▶ დღეს მოქმედი კომისიის წევრებს არ აქვთ პოლიტიკურ საქმიანობაში მონაწილეობის ისტორია
  - ▶ 2012 წლის არჩევნები და მემორანდუმებით შემცირებული ელ.ენერჯის ტარიფები
- ▶ ურთიერთობა რეგულირებად სექტორთან
  - ▶ კომისიის წევრსა და მისი ოჯახის წევრს, აგრეთვე ეროვნული მარეგულირებელი ორგანოს აპარატის თანამშრომელს უფლება არა აქვთ, ჰქონდეთ პირდაპირი ან არაპირდაპირი ეკონომიკური ინტერესი ლიცენზიის მფლობელის მიმართ, ან ეკავოთ თანამდებობა ლიცენზიის მფლობელ საწარმოში

ანგარიშვალდებულება

5

- ▶ გასული წლის საქმიანობის ანგარიში (უგზავნის პრეზიდენტს, პარლამენტსა და სამინისტროს)
- ▶ ფინანსური ანგარიში, აუდიტის ანგარიში
- ▶ საზოგადოებასთან მჭიდრო კომუნიკაცია 2016 წლის განმავლობაში კომისიის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტი იყო
- ▶ Facebook-ის ოფიციალური გვერდის საშუალებით კონსულტაციების გაცემა
- ▶ ქოლ-ცენტრი, კომისიის ცხელი ხაზი

- ▶ ეთიკის კოდექსი - ეროვნული მარეგულირებელი ორგანოს შესახებ (მუხლი 15) და 2003 წლის 8 აპრილს N2 სემეკის დადგენილება. ეთიკის ნორმების დაცვის პროცედურები და პასუხისმგებელი პირი/ორგანო?

გამჭვირვალობა

- ▶ საჯარო ინფორმაცია (ვებ-გვერდი)
- ▶ კონსულტაციები დაინტერესებულ მხარეებთან
- ▶ ანგარიში საჯარო ინფორმაციის გაცემის შესახებ
- ▶ ინფორმაცია თანამშრომლების ანაზღაურებისა და პრემიების შესახებ (IDFI, 2013 წელი)

პროგნოზირებადობა

- ▶ რეგულარული და წინასწარ დაგეგმილი ცვლილებები პროგნოზირებადს ხდის მარეგულირებლის საქმიანობას
- ▶ ტარიფების რეგულარული გადახედვა

მარეგულირებლის საქმიანობა

8

- ▶ ტარიფების დადგენა და მათი ეკონომიკური ეფექტიანობა
  - ▶ სატარიფო მეთოდოლოგიები (ელექტროენერგეტიკა და გაზი)
  - ▶ ენერგოეფექტურობის წახალისება - ელ.ენერგიაზე საფეხურებრივი ტარიფი, დანაკარგების შემცირება ქსელში
  - ▶ რეინვესტირების ხელშეწყობა გადასახადისგან გათავისუფლებით
  - ▶ დერეგულირებულია გაზის საყოფაცხოვრებო მომხმარებლების ნაწილი
- ▶ ტარიფების ყოველწლიური გადახედვა
- ▶ რამდენად ეფექტურია საქართველოში დღეს არსებული სატარიფო მეთოდოლოგიები და პრაქტიკა? სუბსიდირება და სოციალური დახმარება.

ბაზრის მონიტორინგი და ლიცენზირება

- ▶ ბუნებრივი გაზის და ელექტროენერჯის ბაზრის მონიტორინგი
  - ▶ HHI
  - ▶ SAIFI, SAIDI
- ▶ კომერციული ხარისხის ელექტრონული მონიტორინგის სისტემა
- ▶ კომისიის უფლებამოსილებაა ელექტროენერჯის წარმოების, გადაცემის, დისპეტჩერიზაციისა და განაწილების, ბუნებრივი გაზის ტრანსპორტირების და განაწილების, აგრეთვე წყალმომარაგების ლიცენზირების წესებისა და პირობების დადგენა, ლიცენზიების გაცემა, მათში ცვლილებების შეტანა და მათი გაუქმება.
- ▶ სემეკი უფლებამოსილია განახორციელოს ლიცენზიანტების საქმიანობის მონიტორინგი.

მომხმარებლის დაცვა და დავების განხილვა

10

- ▶ ლიცენზიანტებს მომხმარებლებსა და ბაზრის ოპერატორს შორის სადავო საკითხების გადაწყვეტა;
- ▶ კომისიის მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები შეიძლება გასაჩივრდეს სასამართლოში, კომისიის აპარატისგან დამოუკიდებლად ასევე ფუნქციონირებს მომხმარებელთა ინტერესების საზოგადოებრივი დამცველის სამსახური.
- ▶ სადავო საკითხების სტატისტიკა
  - ▶ 2011 წელი - 876.
  - ▶ 2012 წელი - 1073
  - ▶ 2013 წელი - 1389
  - ▶ 2014 წელი - 1499
  - ▶ 2015 წელი - 1760
  - ▶ 2016 წელი - 4085

რეკომენდაციები

- ▶ მარეგულირებელს დაუბრუნდეს უფლებამოსილებები:
  - ▶ ელექტორობისა და გაზის ბაზრის წესების დამტკიცება;
  - ▶ გადამცემი ქსელის 10 წლიანი განვითარების გეგმების დამტკიცება;
  - ▶ ქსელის გადატვირთვის მართვის წესების დამტკიცება;
- ▶ გაუქმდეს ცვლილება კანონში კომისიის წევრის საქმიანობის ვადასთან დაკავშირებით, რაც არღვევს როტაციის პრინციპს;
- ▶ საჭიროა დეტალურად გაიწეროს კომისიის წევრების შერჩევის პროცედურები, კომპეტენციები და კრიტერიუმები;
- ▶ გაუქმდეს საქართველოს ენერგეტიკის მინისტრის 2007 წლის 25 სექტემბრის №69 ბრძანება და მთლიანად საყოფაცხოვრებო სექტორისთვის გაზის სამომხმარებლო ტარიფი დადგინდეს მარეგულირებელი კომისიის მიერ.
- ▶ მნიშვნელოვანია არსებობდეს ჯგუფი/ორგანო რომელიც შეისწავლის ეთიკის ნორმების დარღვევის საკითხებს, ან განახორციელებს მის მონიტორინგს კომისიაში.

მადლობა ყურადღებისთვის!

G.Mukhigulishvili@weg.ge

განსახილველი საკითხები

- ▶ სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსების ფაქტები?
- ▶ მარეგულირებელი ფუნქციები რომელსაც სემეკი უნდა ახორციელებდეს და სხვა ორგანო ასრულებს?
- ▶ კომისიის წევრების შერჩევის პროცედურის გაუმჯობესება, კომპეტენციების და კრიტერიუმების დადგენის საჭიროება? 2015 პრეზიდენტის კანდიდატებს ვინ და რატომ უთხრა უარი?
- ▶ ახალი ცვლილება კომისიონერის ვადის გასვლასთან დაკავშირებით რა პრობლემას ქმნის?
- ▶ რატომ არის მუდმივად 3 წევრი კომისიაში 5-ის ნაცვლად? რამდენჯერ შეიძლება იქნას კომისიონერი არჩეული? დაზუსტდეს.
- ▶ საჭირო ხომ არ არის ეთიკის ნორმების მონიტორინგი, სამომავლოდ დაცულები რომ ვიყოთ პოლიტიკური ზეგავლენებისაგან?
- ▶ არიან თუ არა სემეკის თანამშრომლები საჯარო მოსამსახურეები?
- ▶ სექტორში გარემოებების პროგნოზირებისთვის რა ბარიერებს ხედავენ ლიცენზიანტები? ვინ და რა ქმნის ბუნდოვან გარემოს?

განსახილველი საკითხები

- ▶ რამდენად ექტურია საქართველოში დღეს არსებული სატარიფო მეთოდოლოგიები და პრაქტიკა? სოციალური დახმარება? ჯვარედინი სუბსიდირება?
- ▶ რატომ არის ჯერ კიდევ უმოქმედო რეგულაციები მესამე მხარის დაშვების, გაზის ბაზრის კონკურენციის შესახებ.
- ▶ საჯარო სამსახურის შესახებ ახალი კანონი რა დამატებით მოთხოვნებს უყენებს სემეკს?
- ▶ სანქციების ეფექტურობა?